

บทบรรณาธิการ

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่าง ๆ ส่งผลให้มนุษย์ใช้ชีวิตอย่างสะดวกสบายและยืนยาวยิ่งขึ้น แต่ยิ่งวิทยาการเจริญก้าวหน้ามากเพียงใดกลับดูเหมือนว่าความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินกลับลดลงจนน่าใจหาย ยิ่งการเดินทางสะดวกรวดเร็วมากขึ้น ยอดการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุก็สูงขึ้นเป็นเงาตามตัว ยิ่งเราผลิตอาหารได้มากขึ้นยอดผู้เสียชีวิตจากการอดอาหารกลับไม่ลดลง ยิ่งเราผลิตอุปกรณ์กันร้อนกันหนาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยอดของการเสียชีวิตจากความร้อนและความหนาวก็ยังมีให้เห็นอีกเช่นกัน แน่แน่นอนว่าเราจะโยนความผิดทั้งหมดให้กับความก้าวหน้าของวิทยาการเหล่านี้แต่เพียงฝ่ายเดียวคงไม่เป็นธรรม แต่คงต้องมองย้อนกลับไปยังผู้นำวิทยาการเหล่านี้มาใช้ประโยชน์เสียมากกว่า

ปัจจุบันเราสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและแทบจะไร้ขีดจำกัด เราใช้สื่อสังคมออนไลน์จนกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันเพื่อเสพข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ซึ่งการเข้าถึงข้อมูลนอกจากจะให้ความบันเทิงแล้วยังมีการแสวงหาผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คงจะไม่เกินจริงหากจะกล่าวไว้ในโลกปัจจุบันนี้คนที่มีความสามารถแท้จริง คือ ผู้ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้มากที่สุด ดังเช่น ข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกสื่อสังคมออนไลน์ชื่อดังที่มีสมาชิกถึงสองพันล้านคนหลุดออกไปอยู่ในมือนักวิเคราะห์ข้อมูล และเชื่อได้ว่าข้อมูลเหล่านี้มีผลต่อผลการเลือกตั้งประธานาธิบดีของประเทศมหาอำนาจเลยทีเดียว การเข้าถึงข้อมูลที่พรั่งพรูได้อย่างรวดเร็วและมากมายเช่นนี้ย่อมส่งผลต่อแนวคิดและวิถีชีวิตของผู้คนในยุคปัจจุบันอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ดังที่ ชมพูนุช ดีประวัตติ (<https://thementum.co/the-age-of-no-brainer/>) กล่าวถึงผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีผลต่อคนในยุคปัจจุบันได้อย่างน่าพิงว่า ปัจจุบันเราสามารถเข้าถึงข่าวสารทุกประเภทได้อย่างง่ายดาย รวดเร็ว และไร้ขีดจำกัด ส่งผลให้คนในยุคมิลเลนเนียล (Millennial Generation) แทบทุกคนมองการศึกษาและการอบรมเป็นสิ่งไม่จำเป็นเพราะเป็นสิ่งที่ทุกคนรู้อยู่แล้ว และสิ่งที่รู้ในวันนี้อาจจะไม่จริงในวันพรุ่งนี้ก็เป็นได้ พวกเขาเคยชินกับความจริงที่ล้นไหลไปมาด้วยแผนการตลาดไปจนถึงแผนทางการเมืองที่สามารถทำให้เรื่องโลกร้อนกลายเป็นเรื่องโกหก จึงกลายเป็นภาวะของผู้ที่รู้ทุกเรื่องแต่ไม่รู้จริงสักเรื่อง ส่งผลให้คนในสังคมตกอยู่ในภาวะอ่อนไหวต่อข้อมูลจนกลายเป็นคนไม่มีหระต่อสิ่งใดเลย เนื่องจากไม่รู้ว่าจะควรเชื่อหรือเลือกเชื่อข้างที่ตนถูกใจ โดยอาศัยข้อมูลที่ล้นหลามแต่หาปราศจากความแน่นอนและไม่ใส่ใจต่อข้อมูลหรือแนวคิดใด ๆ ที่ไม่ถูกใจตน เราจึงได้เห็นความคิดที่ไร้ตรรกะอยู่เป็นประจำ เราจะเห็นภาวะนี้ได้อย่างชัดเจนใน “กระแสโซเชียล” ที่ผู้คนเลือกข้างที่ตนเองถูกใจ

โดยละเอียดหรือต่อต้านข้อมูลหรือแนวคิดที่ไม่ถูกใจจนในวันหนึ่ง เมื่อมีข้อมูลมาใหม่ก็เกิดปรากฏการณ์ “โซเซียมพลิก” ได้ในวันถัดมา กระแสโซเซียมพลิกเป็นได้ทั้งแง่บวกและฝั่งร้ายได้ เช่น การช่วยกันกดดันไม่ให้หลายคดีพลิกไปตามอำนาจเงินของคูกรณี เช่น กรณีของเสือด่า ในขณะที่หลายคนไร้ที่ยืนในสังคมหรืออาจจะเรียกว่าถูกประหารชีวิตจากโลกโซเซียมพลิก เช่น กรณีกราบรถมินิของพิธีกรค่ายใหญ่ เป็นต้น

เราไม่อาจหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ บนโลกไปได้ หลายอาชีพมีแนวโน้มว่าจำนวนพนักงานจะถูกลดจำนวนลงและหมดไปในที่สุด มีอาชีพใหม่ ๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อนเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความก้าวหน้าทางวิทยาการที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความรู้ในหลาย ๆ ศาสตร์อาจมีอายุสั้นเพียงข้ามปี ศาสตร์ต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องรับข้อมูลและปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงให้ได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน และแน่นอนว่าการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อศาสตร์ด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะศาสตร์ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่อาจมองว่าเป็นศาสตร์ที่ไม่สร้างรายได้และผลิตบัณฑิตที่ไม่สามารถมีงานทำได้ จึงจำเป็นต้องถูกลดความสำคัญลง ดังจะเห็นได้จากนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลที่ทุ่มเทงบประมาณส่วนใหญ่ไปกับการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เมื่องบประมาณและจำนวนผู้เรียนลดลง สาขาวิชาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จำเป็นต้องปรับตัว ดังที่ปรากฏในการประชุมมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ครั้งที่ 1¹ แสดงให้เห็นถึงการปรับตัวของคณะและเหล่าคณาจารย์ในศาสตร์นี้ แม้แต่ในมหาวิทยาลัยใหญ่ ๆ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัยศิลปากร มีการยุบรวมหลายสาขาวิชาที่ไม่ทำเงิน หรือไม่ได้รับความสนใจจากผู้เรียน มีการปรับตัวและแนวทางในการทำงานของแต่ละสาขาวิชา ทั้งการควบรวมสาขาวิชา การไปควบสองหลักสูตรกับหลักสูตรที่ได้รับความนิยม เช่น ควบรวมกับหลักสูตรครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ เป็นต้น

ในฐานะที่เราอยู่ในแวดวงการศึกษา เราจะมองแค่เพียงทางรอดแต่เพียงอย่างเดียวคงไม่เป็นการแก้ปัญหาที่ถูกจุด เราจึงควรทำความเข้าใจหน้าที่หลักของการศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน จากมุมมองของปราชญ์ชาวพุทธ เช่น พุทธทาสภิกขุ ผู้ไม่เห็นด้วยกับรูปแบบการศึกษาในปัจจุบัน เนื่องจากท่านมองว่า การศึกษาในปัจจุบันไม่ใช่การศึกษา

¹จัดโดย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 21 มีนาคม 2561 ณ โรงแรมอิมพีเรียลแม่ปิง เชียงใหม่

แต่เป็นการทำลาย เป็นการมุ่งให้เกิดความฉลาดแต่กลับไม่เกิดประสิทธิภาพ ยิ่งการศึกษาเจริญ แต่กลับไม่ทำให้เกิดสันติภาพ มุ่งศึกษาให้มีความฉลาดเพื่อที่จะกอบโกย ฉลาดที่จะเอาเปรียบ ฉลาดที่จะเห็นแก่ตัว ท่านเรียกการศึกษาในปัจจุบันว่าเป็นการศึกษาแบบหมาทางด้วน คือ การศึกษาที่เดินตามแนวทางการศึกษาของชาติตะวันตก มุ่งศึกษาแต่ความรู้ อู๋อาชีพ แต่ตัดหาง คือ ศิลธรรมออกไป ซึ่งการศึกษาที่ทำให้เกิดความฉลาดแต่ขาดการควบคุมกลับจะส่งผลร้าย ต่อสังคมเพราะคนเหล่านี้จะใช้ความฉลาดของตนเองในการกอบโกยผลประโยชน์เข้าตนเอง และพวกพ้อง ในมุมมองของท่านพุทธทาสแล้วการศึกษาที่ถูกต้องที่สมบูรณ์จำเป็นต้องมีการควบคุมความฉลาดให้อยู่ในร่องในรอย ใช้ความฉลาดให้ถูกต้อง และต้องไม่ไปสร้างความเห็นแก่ตัว ท่านพุทธทาสได้ให้นิยามของการศึกษาไว้ว่า การศึกษา คือ สิ่งที่ทำ ความก้าวหน้าอย่างถูกต้อง เพื่อให้มนุษย์ได้ลุถึงสิ่งที่ดีที่สุด ทุกขั้นตอนแห่งวิวัฒนาการ ของเขา ดังนั้นคำว่าการศึกษาสำหรับท่านพุทธทาสจึงไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะแคในโรงเรียน แต่ท่านกลับมองว่าเราดีได้ในทางจิตใจนั้นไม่ได้รับมาจากทางโรงเรียนอย่างเดียว แต่กลับ เป็นสิ่งที่เราได้รับจากสิ่งแวดล้อมที่บ้านมากกว่าที่เรียนหนังสือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มีค่า มากที่สุด คือ สิ่งที่จะสร้างนิสัยใจคอ คือ บิดามารดา หรือทุกคนที่อยู่ในบ้านในเรือนั้น เขาเป็นอย่างไร เขาอยู่ด้วยจิต นิสัย มารยาทอย่างไร นั่นแหละจะทำให้เด็กเล็ก ๆ หรือ เด็กทารกนั้นเกิดมีนิสัยจิตใจอย่างนั้น นี่เป็นการศึกษาอย่างลึกซึ้ง เป็นการศึกษาอย่างรุนแรง เป็นการศึกษาอย่างไม่รู้ตัว หรือไม่ต้องการตัว เช่น ภาวะแวดล้อมที่ดีที่สุดที่จะส่งผลให้เด็กทารก ที่เพิ่งคลอดออกมาได้รับประโยชน์มากที่สุด และดีที่สุดอย่างไร นั่นแหละเรียกว่าเราเริ่ม ให้การศึกษาแล้วตั้งแต่ชั้นแรก หรือตอนแรกแห่งวิวัฒนาการของเขา เราจึงต้องถือว่า การศึกษาซึ่งมีความก้าวหน้าอย่างถูกต้องของมนุษย์นั้น ต้องเป็นไปทุกขั้นตอนแห่งวิวัฒนาการ ของเขา ตั้งแต่คลอดจากท้องแม่ จนถึงวาระสุดท้าย คือ เข้าโลงไปเลยทีเดียว จะเห็นได้ว่า การศึกษาอยู่ในทุกขั้นตอนของชีวิตของเราจนแยกกันไม่ออก และไม่จำเพาะอยู่แต่เพียง ในห้องเรียนเท่านั้น แต่ทำอย่างไรเราจึงจะได้ทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเป็นมนุษย์สูง และผู้ที่มีความรับผิดชอบในระดับที่ยิ่งสูงขึ้นไปจำเป็นต้องเปี่ยมไปด้วยคุณธรรมจริยธรรม ไม่มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้ตนเองและพวกพ้อง แต่ต้องทำเพื่อส่วนรวม ความก้าวหน้าทาง วิชาการเพียงด้านเดียวไม่สามารถตอบโจทย์ทั้งหมดได้ พุทธทาสภิกขุกล่าวว่าโลกประกอบด้วยสองส่วน คือ วัตถุ และจิต การมุ่งพัฒนาวัตถุแต่เพียงด้านเดียว จึงเป็นการพัฒนา

ที่ไม่ครอบคลุมองค์ประกอบทั้งระบบ การพัฒนาแต่เพียงด้านวัตถุ แต่ละเลยการพัฒนา ด้านความเป็นมนุษย์โดยเฉพาะการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้ใช้วิทยาการเหล่านี้ ก็เปรียบเหมือนขาของประเทศที่พัฒนาแต่เพียงขาเดียวและปล่อยอีกด้านลืบทวิกลพิการ ประเทศจะเดินก้าวไปข้างหน้าอย่างมั่นคงได้อย่างไร

เพื่อให้ก้าวไปทันยุค สมยุค สมสมัย และยั่งยืน มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับบริบทของสังคมและโลก ตัวอย่างที่เห็นชัดเจน เช่น ละคร ดังอย่างบุพผสันนิเวศ แสดงให้เห็นถึงความลงตัวของตัวละครช่วงข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เดินเรื่อง ด้วยตัวละครที่มีลักษณะของความเป็นเกาหลีพร้อมทั้งสอดแทรกวัฒนธรรมความเป็นไทย ได้อย่างแนบเนียน สะท้อนให้เห็นถึงความละเมียดละไมของคนไทยยุคก่อนในหลากหลายด้าน เช่น อาหารการกิน การใช้ชีวิต การแสดงออกทางความรักที่ไม่โจ่งครึ่มแต่กลับแสดงนัยได้อย่างชัดเจน หรือการที่ความสนใจด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพิ่มสูงขึ้น เมื่อประเทศยักษ์ใหญ่อย่างสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรร่วมกันโจมตีประเทศซีเรีย จนสร้างความหวาดกลัวว่าอาจจะลุกลามเป็นสงครามโลกครั้งที่สามได้ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับมุมมองของ ดร.อุทัย ดุลยเกษม ได้เขียนบทความรับเชิญ เรื่อง “อนาคตของมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในสังคมไทย” ที่ได้ให้มุมมองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุค 4.0 ที่ส่งผลกระทบต่อศาสตร์ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ท่านไม่ได้ระบุเฉพาะปัญหาที่เกิดขึ้น แต่ได้ให้ทางออกที่มีความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหาได้อย่างจริงจังในทุกระดับ นอกจากบทความรับเชิญที่กล่าวมาข้างต้นแล้ววารสารในมือท่านฉบับนี้ยังประกอบด้วยเนื้อหาที่มีความหลากหลายเช่นเคย ประกอบด้วยบทความวิจัย บทความวิชาการ และบทปริทัศน์ หนังสือ โดยมีบทความวิจัยทางด้านศิลปที่ศึกษางานประติมากรรมที่นำไปช่วยพัฒนาการใช้ กล้ามเนื้อของเด็กพิเศษ เรื่อง “ศึกษาความต้องการพัฒนาด้านร่างกายของเด็กพิเศษที่จะส่งผลต่อการพัฒนาผลงานประติมากรรมเพื่อการบำบัดในศูนย์การศึกษาพิเศษ ภาคตะวันออก” รวมถึงงานวิจัยที่มุ่งพัฒนาด้านการอ่านของผู้เรียนของ เรื่อง “การอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ : เทคนิคการอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ (CORI) ร่วมกับกลวิธี REAP” นอกจากนี้ยังมีบทความวิชาการศึกษา “จุดเปลี่ยนของภาษากฎหมายไทยจากดั้งเดิมสู่สมัยใหม่” รวมถึงการศึกษาวรรณกรรม เช่น สาบสูญ รอยไหม ภารตนิยาย ไปจนถึงไตรภูมิ พระร่วง ในมุมมองด้านภาษา วรรณกรรม คติชนวิทยา ไปจนถึงมุมมองของพุทธศาสนา

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาบทเพลงของนักร้อง ไปจนถึงเทคนิคทางดนตรีของนักดนตรี ก็มีความน่าสนใจอยู่ไม่น้อย และเช่นเคยปิดท้ายด้วยบทปริทัศน์หนังสือที่ได้รับความเมตตาจากศาสตราจารย์ ดร.รีนฤทัย สัจพันธ์ ปริทัศน์หนังสือ เรื่อง “วงศาวิทยาของอิเหนา... งานวิจัยที่ช่วยอุดช่องว่างที่นักวรรณคดีมองข้าม” ทำให้วารสารในมือท่านฉบับนี้มีเนื้อหาที่หนักแน่นหลากหลายและน่าสนใจอยู่ไม่น้อย

อย่างไรก็ตาม วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เองก็มีความจำเป็นในการปรับตัว และไม่สามารถอยู่นิ่งอยู่ในสภาพเดิมได้เช่นกัน วารสารจำเป็นต้องพัฒนาและปรับปรุงให้เหมาะสม เข้ากับยุคสมัยเพื่อให้เป็นที่ยอมรับทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ รวมถึงสอดคล้องกับบริบทแวดล้อม ดังที่ท่านจะเห็นได้จากวารสารที่อยู่ในมือท่านที่มีความหนาลดลง เพื่อความสะดวกในการบริหารจัดการ รวมถึงการควบคุมค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์วารสาร เพื่อที่จะไม่บานปลายในอนาคต ในปีนี้สืบนี้ทางวารสารจึงได้ตัดสินใจลดจำนวนบทความในวารสารลง โดยกำหนดให้ในแต่ละฉบับตีพิมพ์บทความไม่เกิน 12 เรื่องต่อเล่ม ในขณะเดียวกันเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการรองรับการตรวจสอบทางมาตรฐานของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย TCI หรือ (Thai-Journal Citation) ในรอบที่จะมาถึงในปี พ.ศ. 2562 ทางวารสารจำเป็นต้องเข้มงวดในการตรวจสอบทั้งด้านเนื้อหาและรูปแบบของบทความมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ทางวารสารจะขอรับพิจารณาเฉพาะบทความที่ใส่รูปแบบตามที่ทางวารสารกำหนดและส่งมาเข้ารับพิจารณาผ่านทาง Online Submission เท่านั้น โดยผู้เขียนสามารถส่งมาทาง <http://e-journal.sru.ac.th/index.php/jhsc> นอกจากนี้ทางวารสารยังมีความจำเป็นในการป้องกันการคัดลอกผลงานทางวิชาการทางวารสารด้วยการเพิ่มเกณฑ์ในการรับบทความอีกหนึ่งเกณฑ์ คือ บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารต้องแนบรายงานผลการตรวจสอบผ่านโปรแกรมอักขราวิสุทธิ์หรือโปรแกรมอื่นที่เทียบเท่า เนื่องจากทางวารสารตรวจพบว่าผู้เขียนบางท่านได้ส่งบทความเรื่องที่ตีพิมพ์แล้วหรือได้นำเสนอในที่ประชุมทางวิชาการแล้วเพื่อขอพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารต่าง ๆ ซ้ำแล้วซ้ำอีกอย่างไร้สำนึก ซึ่งแน่นอนว่าอาจส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่ทั้งทางวารสารและตัวผู้เขียนเองได้ในอนาคต นอกจากนี้นอกเหนือจากการพัฒนาคุณภาพของวารสารแล้ว การขยายขอบเขตมาตรฐานของวารสารให้ดียิ่งขึ้นก็มีความจำเป็นอยู่มีใช่น้อย เพื่อการพัฒนาวารสารให้เข้าสู่ฐาน ACI (ASEAN Citation Index) และเตรียมการเพื่อเข้าสู่ฐาน SCOPUS

ทางวารสารจึงจำเป็นต้องขอร้องให้ผู้เขียนบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษระบุ
เอกสารอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด และแน่นอนว่าเรายังคงเปิดรับบทความภาษา
อังกฤษจากผู้เขียนทั้งภายในและต่างประเทศดังเช่นที่ผ่านมา

ท้ายสุดนี้ทางวารสารต้องขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่พิจารณา
บทความด้วยดีเสมอมา และขอบคุณผู้เขียนทุกท่านที่ได้ส่งบทความมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ใน
วารสาร ผนวกกับพลังจากคนตัวเล็ก ๆ จากกองบรรณาธิการที่ร่วมกันผลักดันให้วารสารก้าว
เข้าสู่ปีที่สิบอย่างสมศักดิ์ศรี หากมีข้อติติงหรือเสนอแนะทางวารสารขอน้อมรับเพื่อการ
พัฒนาและการปรับปรุงต่อไป

สุมาลัย กาลวิบูลย์

บรรณาธิการ